

FOLYTATÁS A 8. OLDALRÓL

– Akkor 17 éves volt, s nyáron, júliusban a nagyszüleim gabonatábláján dolgozott, amikor meglelte. Gyönyörű, magyar, világosbarna bőrtárcát talált, rányomták a magyar címet. A jó minőségének is köszönhet, hogy az iratok épségben maradtak. Keresztapám elfeledkezett róla, mi a hagyatékában bukkantunk rá. Sokat töprengtünk azon: mit is kezdjünk vele? A német nagykövetségre küldjük el? Valaki aztán azt tanácsolta, juttassuk el a tévéműsor-nak. Azonnal fel is adtuk egy borítékban azzal a kikötéssel: nyilvános szereplést nem vállalunk. Úgy éreztük, az iratok közkinccsé tételével tartoztunk a német katona emlékének, s öregbítjük hazánk hírnevét.”

Tiszteletet érdemel a keresztapa, aki mindenesetre évtizedeken át megőrizte a papírokat, pedig illet rejtegetni kockázattal járt az ötvenes években.

Mikor e cikket írva felelevenítettem az egy évtizede történeteket, a sir állapotáról érdeklődtem a nádasdi plébánián. Takács László plébános szíven viseli a háborúban elesettek emlékének ápolását, legyen az magyar, német vagy orosz katona örök nyughelye. Élénken él még benne a tárcsa története. Elmondta, 1945 húsvétja előtt az akkor 18 éves, azóta elhunyt Holtai László a tragédia szemtanúja volt. Láta, amikor egy német katonai autó négy személlyel Zalalövő felől érkezett a 86-os úton, s tőle érdeklődtek, hogyan juthatnának el Körmenre. A gépkocsi vezetője vélhetőleg Anton Haneberg volt. Az információ nyomán visszakanyarodtak, de akkor már szovjet katonákkal találták magukat szembe. Ekkor a falu felé menekültek, ahol szintén orosz egységgel keveredtek tűzharcba. Egy tiszt egy lövészárk felé futott, őt ott érte a halálos golyó, a sofőr pedig a mezőn próbált egérutat nyerni. Ő sem járt szerencsével, hátulról lőtték le, a tüdőlövés végzetes volt számára. A tárcát minden bizonnyal ekkor dobta el, talán, hogy hozzátartozóit értesítsék. Ez valószínű lehet, mivel vérnyomok nincsenek rajta, s a dőgcédulától is talán híradási szándékkal szabadult meg. A zavaros időben a tisztet valahol az árokban hantolták el. Anton Haneberg földi maradványait az akkor hősi halált halt Fejérvári Lajos zászlós mellé temették el a sírkertben.

A rendkívüli küldemény – a megdöbbenés után – nem hagyta nyugodni a munkatársakat. A hozzájuk forduló bizalma is sugallta a to-

Az iratok közkinccsé tételével tartozunk a német katona emlékének, s öregbítjük hazánk hírnevét

vábblépést, hogy felleljék a katona még élő családtagjait.

A nyomokon Oberstdorfba

A szerkesztőség németül kiválóan beszélő szerkesztő-riportere vette kezébe az ügyet. Azonnal kereszte a kapcsolatot a bajorországi kisváros, Oberstdorf önkormányzatával. Nem sokkal később már a család telefonszáma is a kezében volt.

„Ifjabb Anton Haneberg vette fel a telefont – emlékezik a megható pillanatra Noll Katalin. – Ekkor derült ki, hogy az elesettnek a februári szabadságolás után kilenc hónappal újabb gyermeke született. Ifjabb Anton Haneberg hangjában a teljes megdöbbenés és az öröm keveredett, mert az édesapját mindvégig eltűntnek hitte, s tőlünk tudott meg többet a katona további sorsáról.”

A szerkesztőség lelkesedése nyomán nemsokára stáb indult a német kisvárosba. A csapat összefogója Noll Katalin volt, akivel a nézők – a németországi tudósításokban – most is naponta találkozhatnak, s hozzá csatlakozott Kele Andor operatőr, krónikásként és gépkocsivezetőként jómagam. Itt emlékeznék meg a nagyszerű filmesről; kevés ilyen alapos szakemberrel forgathattam együtt. Természetfotósként ismeretterjesztő fil-

mek tucatjai fűződnek a nevéhez, a második világháborúról forgatott dokumentumfilmekben is maradandót alkotott. Múlt időben beszélhetünk róla, mivel 2016-ban fiatalon hunyt el.

Az adminisztráció elhúzódása miatt viszonylag későn indultunk a Magyar Televízió épületétől, így sűrű este értünk Oberstdorfba, a Haneberg család lakhelyére. Másnap reggel tárult fel igazán a település szépsége. A tízezer lakosú ba-

Szertefoszlott álmok

E településen élte tehát mindennapjait Anton Haneberg. A háború előtt keményen dolgozott sofőrként, álmaiban egy taxitársaság képe lebegett. Fillért fillerre halmozott, s még a háború kitörése előtt megvett egy hatszemélyes Opelt, a kocsival turistákat szállított a környéken. Jóllehet, ez a képeken nem tükröződik, de életvidám ember volt, szere-

E emberek tízezeiben élt akkoriban a remény, hogy az elveszett családtag örök nyughelyének legalább a helyéről érkezik egyszer hír.

for kisváros 2000–2300 méter magas hegyek karéjában fekszik, így a sie-lők és a hegymászők paradicsoma. Lakói javarészt az idegenforgalomból élnek. Hangulatos sétálóutcák, családi környezet, igényes vendéglátóhelyek várják a vendégeket. Az idősebb fivér, Theodor Haneberg is takaros házban fogadott minket. Érthető módon eleinte zavartan viselkedett, meglelt emberként sem tudta feldolgozni a váratlan helyzetet. Később feloldódott, s szavai nyomán bontakozott ki a család és édesapja megrázó története.

tett kirándulni, a hegyekben sielni, esténként barátainak tangóharmónikázott. Az idegenforgalomból élt, de a háború szétzúzta álmait. A környezetéből ítélve békés családi életre, s nem hősi babérokra vágyott. Az összekuporgatott autót a hadsereg foglalta le a háború alatt.

1939-ben, mint gépkocsivezetőt, az elsők között hívták be katonának, ahol szép lassan emelkedett a ranglétrán, s rangidős tizedesi címig jutott. Európa különböző harc-terein küzdötte végig a világháborút, gyakran engedték haza szabad-

ságra. 1941-ben nősült, felesége Johanna egy fiúgyermekkel ajándékozta meg. Legutoljára, 1945 februárjában járt otthon, majd visszatért a magyarországi hadszíntérre. Ezután veszett nyoma, második fiát, Antont már nem ismerhette meg. Felesége sohasem ment férjhez, a gyermekeinek áldozta életét, a családban ritkán beszéltek az apáról. Az emlékezés nagyon felizgatta az özvegyet, aki – talán az átélt szenvedésektől – fiatalon hunyt el.

Ünnepség a városházán

A Theodor Haneberggel készített beszélgetés után a filmhez vágóképeket vettünk fel, így bejártuk a vidéket. Felmentünk a várost körülvevő hegyekbe, ahol Anton Haneberg gyakran megfordult, sétáltunk a városban, és vendéglátónk jóvoltából, minden házról megtudtunk valami érdekeset. Az együttlét során vezetőnkben egyre jobban előjöttek az édesanyjától egykor hallott családi emlékek is.

A relikviák átadására a városházán kis ünnepséget szerveztek. Itt találkoztunk a fiatalabb fiúval, Antonnal. Noll Katalin kis beszédében szólt küldetésünkről, a polgármester szintén kedvesen reagált jövetelünkre. „A város nagy vérveszté- seget szenvedett a második világháborúban – emlékezett vissza a múlt- ra az iratok ünnepélyes s érzelmek- től sem mentes átadásán Toni Huber, Oberstdorf polgármestere. – Az akko- ri hatezer lakosú város háromszáz fi- át veszítette el. Megrendítő és példa- értékű a magyar szerkesztőség gesz- tusa, hogy több mint hat évtizeddel a háború után egyéni tragédiákkal fog- lalkozik, és sokat megélt családok- nak hozza el a megnyugvást.”

Az átadáskor a jelenlevők megte- kintették a nádasdi temetőben ké- szült filmanyagot, ahol a helyi la- kosok évtizedek óta ápolják egy is- meretlen német katona, vélhetően Anton Haneberg sírját.

A film bemutatása után német ha- disírgondozók érkeztek a temető- be, s exhumálni kívánták a nyughely- et. Földi maradványokat viszont nem találtak, a plébános szerint ta- lán nem a szokásos módon a kereszt előtt, hanem mögötte kellett volna feltárni a sírt. „Nem is bánom, hogy nem jártak sikerrel – fejezi be a gon- dolatot Takács László atya. – Kár lett volna megbolygatni egy katona örök nyugalmát. A faluban híven gondoz- zuk a sírt, a sírokat, s gyakran imá- dkozunk az elhunytak lelki üdvéért.”

CSERMÁK ZOLTÁN

REKLÁM

ETV ERDÉLYI MAGYAR TELEVÍZIÓ

KULTÚRCSEPP
csütörtök 20.30

ABA-NOVÁK
Vilmos,
NAGY Imre
és művészbarátaik

CSÍKI SZÉKELY MÚZEUM
2018. 05. 17. – 08. 31.

FŐTÁMOGATÓK: otpbank, Perla Harghutei, MÉDIAPARTNER: Székelyhon